

Indrukwekkende Zenith-trilogie

Door Marianka Peters

Met het afleggen van de meesterproef als pijpenmaker, heeft Pieter Jacobus van der Want Azn op 17 maart 1749 de basis gelegd voor een aantal pijpen- en aardewerkbedrijven van de familie Van der Want in Gouda. Bijna 270 jaar later verschijnt een trilogie over de geschiedschrijving van Zenith, de oudste pijpenfabriek ter wereld, die tot 1987 stand hield. Het eerste deel verschijnt op 24 september.

GOUDA - De Van der Want-dynastie kent een rijke aardewerktraditie. Vrijwel alle kinderen, ooms en neven waren werkzaam in de aardewerkindustrie. Aardewerkfabriek Ivora van Ivon van der Want verdween in 1965 en voor Regina van Otto van der Want viel in 1979 het doek. Zenith,

onder leiding van de broers Otto en Dick van der Want (neven van Otto van der Want van Regina), kon dankzij innovatieve ontwikkelingen het hoofd lang boven water houden. Na een doorstart in 1984 werd het bedrijf in 1987 verkocht aan de Porcelaine Fles. Over Regina en Ivora zijn al eerder naslagwerken verschenen, op 24 september verschijnt het eerste deel van de Zenith-trilogie, waarin 50 topstukken van Zenith tot in detail worden beschreven. Eind dit jaar verschijnt deze poc-

keteditie ook in het Engels. Komend voorjaar wordt het klapstuk verwacht, een compleet overzicht in de vorm van een glossy van maar liefst 400 pagina's met 1700 illustraties. "Het unieke is dat de bedrijfsarchieven van 1918-1984 tot in de kleinste details bewaard zijn gebleven," vertelt Aart van der Want, zoon van de twee jaar geleden overleden Otto van der Want. "Zo is de speech van mijn grootvader bij de opening van de nieuwe fabriek in 1954 te lezen en niet te vergeten een werknemerslijst

met 2000 namen van mensen die bij Zenith hebben gewerkt. Het zijn echt pareltjes die bewaard zijn gebleven." Dit beaamt ook Friggo Visser, conservator bij Museum Goedewaagen, die samen met de Nieuw Zeelander Ron Tasman, uitvoering geeft aan het Zenith-project, zoals hij dat zelf noemt. "Door de onschatbare hulp van de veel te jong overleden Goudse keramiekonderzoekster Barbara Walraven kreeg de uitgebreide Zenith-werkgroep van co-auteurs en keramiekdocumenta-

listen letterlijk duizenden fotoreproducties van de sinds 1915 gearchiveerde, hand geschreven pagina's met bescheiden voor onderzoek beschikbaar," vertelt Friggo. "Oud Zenith-schilder Jan van den Heuvel uit Moordrecht heeft aanvullend eveneens heel veel foto's en zijn privé-documentatie beschikbaar gesteld. Het resultaat is vijftig verrassende hoofdstukken en uniek fotomateriaal. De publicatie is een eerste, wetenschappelijk getoetste introductie van het Zenith-project."

TEKST EN FOTO'S: MARIANKA PETERS

AARDEWERK- EN PIJPFABRIEK ZENITH

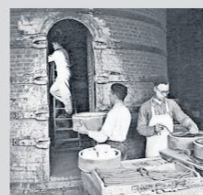
Inlossen van een ereschuld

GOUDA - In 2009 gaf Otto van der Want opdracht aan Friggo Visser, conservator van Museum Goedewaagen en de Nieuw Zeelandse plateelspecialist Ron Tasman, om een monografie uit te brengen over de Zenithfabriek. Beide deskundigen waren in 2007 ook al verantwoordelijk voor het driedelige, Engelstalige handboek 'Gouda Pottery Book'. "Friggo en Ron hebben alle vrijheid gekregen bij de selectie. Dat de boeken later dan gedacht verschijnen, heeft alles te maken met de financiering van zo'n complexe publicatie," stelt Aart. "Eind vorig jaar hebben mijn broer Rik en ik besloten garant te staan voor de financiering. Ron en Friggo hebben de vrije hand gekregen in de selectie van de topstukken. Dit boek is een erkenning voor mijn opa, vader en oom, die van wezenlijk belang zijn geweest voor het bedrijf. We lossen nu een ereschuld in." Op 24 september wordt

het boek met 50 topstukken uit de Zenith-geschiedenis gepresenteerd bij Sociëteit Concordia aan de Westhaven. "Dit doen we in samenwerking met die Goudse, Museumvrienden en de Pijpelogische Kring Nederland. Bovendien komen drie oud-werknemers hun ervaringen met de aanwezigen delen." Foto boven: Aart v.d.Want, foto onder: Otto v.d.Want.

Oven laden zwaar werk

'Aardewerk is paardenwerk,' zei Otto van der Want vaak. De foto laat zien dat werken in de aardewerkindustrie een zware fysieke inspanning vergde.

Koester het verleden

Pijpenkaster Stephanus de Lange aan het werk. Aart van der Want hoopt dat de gemeente gehoor geeft aan zijn oproep om het aloude ambacht te koesteren.

'Gouda is veel meer dan kaas'

GOUDA - Gouda is zijn aardewerk en pijpenverleden aan het verliezen, vreest Aart van der Want. "Gouda is veel meer dan kaas en stroopwafels. In de 18e eeuw werkten 5000-6000 Gouwenaars in de pijpenindustrie en werden er 200 miljoen pijpen gemaakt," stelt hij. "Het zou de gemeente sielen om een budget beschikbaar te stellen aan Museum Gouda om in een paar stappen duidelijk te maken waar we vandaan komen. Anders dreigt dit aloude ambacht voorgoed verloren te gaan." Met name in de 400 pagina tellende glossy die volgend voorjaar verschijnt, krijgt de lezer een verrassend inblik in

de ontwikkeling van de ondernemende familie Van der Want in de pijpen- en aardewerkindustrie van 1749 tot 1987. "Het kunsthistorisch belang van de productie van deze familie en de keramische productietechnieken komen aan bod," aldus Friggo Visser. "Vijftig gevarieerde topics leggen een boeiend tijdsbeeld vast en geven helder inzicht. Wij nemen de lezer mee op een ontdekkingsstocht door ruim twee eeuwen heen, van de historisch gekaste kleipijp tot het buitengewoon veelzijdige sier- en gebruiks-aardewerk. Veel getoonde materialen komen voor het eerst in de openbaarheid."

Hoogte- en dieptepunten in de Zenith-dynastie. De brand in het pijpenmagazijn was een dieptepunt in de bedrijfsgeschiedenis.